

Στην εποχή μας η σύνδεση με το διαδίκτυο θεωρείται δεδομένη. Έξυπνα κινητά, φορητοί και σταθεροί υπολογιστές, όλες οι συσκευές είναι συνδεδεμένες, πάντοτε. Συνδεδεμένες με τι ακριβώς; Πώς; Δεν έχει σημασία. Απλώς, ακουμπάς τον δείκτη πάνω σ' εκείνο το εικονίδιο που οι μεγαλύτεροι συγγενείς σου ονομάζουν «το κουμπί του ίντερνετ» και ως διά μαγείας έχεις πρόσβαση στα πάντα: να διαβάσεις τις ειδήσεις, να παραγγείλεις πίτσα, να ακούσεις μουσική και να κατεβάσεις βίντεο, πράγματα που κάποτε ονομάζαμε τηλεόραση και ταινίες. Εκείνα τα χρόνια όμως ο δρόμος ήταν ανηφορικός για να πάμε και να γυρίσουμε από το σχολείο και συνδέαμε τα μόντεμ μας απευθείας στον τοίχο, με αρρενωπά, δωδεκάχρονα χέρια.

Δεν ισχυρίζομαι πως ήξερα πολλά σχετικά με το τι ήταν το διαδίκτυο, ούτε πώς ακριβώς συνδεόμουν με αυτό, όμως σίγουρα καταλάβαινα πως επρόκειτο για κάτι μαγικό. Κι αυτό γιατί, εκείνα τα χρόνια, όταν έπρεπε να ζητήσεις από τον υπολογιστή να συνδεθεί, ξεκινούσες μια ολόκληρη διαδικασία που έκανε τον υπολογιστή να βουίζει και να σφυρίζει, λες και ήταν ένα κουβάρι από φίδια, οπότε –κι αυτό μπορούσε να διαρκέσει ώρες ή τουλάχιστον ολόκληρα λεπτά– μπορούσες να σηκώσεις το ακουστικό οποιασδήποτε άλλης τηλεφωνικής συσκευής στο σπίτι και να ακούσεις τους υπολογιστές να μιλάνε. Δεν μπορούσες να καταλάβεις τι ακριβώς έλεγαν μεταξύ τους, φυσικά, καθώς χρησιμοποιούσαν μια γλώσσα μηχανής που μετέδιδε έως και δεκατέσσερις χιλιάδες σύμβολα το δευτερόλεπτο. Και πάλι, ακόμη κι αυτά τα ακαταλαβίστικα συνιστούσαν μια εκπληκτικά σαφή ένδειξη πως το τηλέφωνο είχε πάψει να αποτελεί αποκλειστικό προνόμιο της μεγαλύτερης, έφηβης αδελφής σου.

Η πρόσβαση στο διαδίκτυο, η εμφάνιση του Παγκόσμιου Ιστού, αποτέλεσε κοσμογονία για τη γενιά μου, ένα καταλυτικό γεγονός. Μετέβαλε αμετάκλητα την πορεία της ζωής μου όπως και τη ζωή όλων. Από την ηλικία περίπου των δώδεκα ετών, προσπαθούσα να περνώ κάθε στιγμή συνδεδεμένος στο διαδίκτυο. Όποτε δεν είχα τη δυνατότητα, καταπιανόμουν με τον σχεδιασμό της επόμενης σύνδεσης. Το διαδίκτυο ήταν το καταφύγιό μου· ο Ιστός μετατράπηκε στην παιδική χαρά μου, σε σπιτάκι πάνω στο δέντρο, σε οχυρό μου, σε σχολική τάξη δίχως τοίχους. Κι αν ήταν δυνατόν κάτι τέτοιο, εγώ κλείστηκα περισσότερο στον εαυτό μου. Αν ήταν δυνατόν, έγινα ακόμη πιο χλομός. Σταδιακά, έπαψα να κοιμάμαι τη νύχτα και κοιμόμουν την ημέρα, στο σχολείο. Οι βαθμοί μου πήραν και πάλι την κάτω βόλτα.

Δε με προβλημάτιζε αυτή η ακαδημαϊκή υποχώρηση όμως και δεν είμαι βέβαιος κατά πόσο προβλημάτιζε και τους γονείς μου. Άλλωστε, η εκπαίδευση που αποκτούσα στο διαδίκτυο φάνταζε ανώτερη και περισσότερο πρακτική για τις προοπτικές μου να βρω εργασία στο μέλλον, απ' οτιδήποτε είχε να προσφέρει το σχολείο. Αυτό, τουλάχιστον, επέμενα να λέω στη μητέρα και στον πατέρα μου.

Η περιέργειά μου φάνταζε απέραντη όπως το διαδίκτυο: ένας απεριόριστος χώρος ο οποίος διευρυνόταν με γεωμετρικούς ρυθμούς, προσθέτοντας ιστοσελίδες κάθε μέρα, κάθε ώρα, κάθε λεπτό, γύρω από θέματα για τα οποία δε γνώριζα το παραμικρό, θέματα τα οποία δεν είχα καν ακουστά ως τότε... κι όμως, τη στιγμή που ερχόμουν σε επαφή με αυτά, ανέπτυσσα μian ακόρεστη λαχτάρα να τα κατανοήσω στην κάθε τους λεπτομέρεια, σε σημείο που επέτρεπα στον εαυτό μου ελάχιστα διαλείμματα, ώστε να τσιμπήσω κάτι ή ακόμη και να πάω στην τουαλέτα. Η όρεξή μου δεν περιοριζόταν μονάχα σε σοβαρά τεχνικά θέματα, λόγου χάρη πώς να επισκευάσεις έναν οδηγό CD-ROM, φυσικά. Διέθετα επίσης άφθονο χρόνο σε ιστοσελίδες αφιερωμένες στα παιχνίδια για υπολογιστές, αναζητώντας κωδικούς που μου επέτρεπαν να ξεκλειδώσω απεριόριστες δυνάμεις για τους χαρακτήρες μου στο *Doom* και στο *Quake*. Όμως σε γενικές γραμμές με κατέκλυζε σε τέτοιο βαθμό ο όγκος των πληροφοριών που ήταν άμεσα διαθέσιμες, ώστε δεν είμαι βέβαιος κατά πόσο ήμουν σε θέση να περιγράψω το πού έληγε το ένα θέμα και πού ξεκινούσε το επόμενο. Η σύντομη εισαγωγή στο πώς να φτιάξω τον δικό μου υπολογιστή οδήγησε σε μια σύντομη εισαγωγή στην αρχιτεκτονική των επεξεργαστών, με παράλληλες διαδρομές προς άγραν πληροφοριών σχετικά με τις πολεμικές τέχνες, τα όπλα, τα σπορ αυτοκίνητα και –για να είμαι απόλυτα ειλικρινής– σχετικά μαλακές γκοθ τσόντες.

Υπήρχαν φορές που είχα την αίσθηση ότι έπρεπε να μάθω τα πάντα και δε σκόπευα να σταματήσω μέχρι να τα καταφέρω. Ήταν λες και βρισκόμουν σε αγώνα δρόμου απέναντι στην τεχνολογία, με τον ίδιο τρόπο που ορισμένοι έφηβοι στο περιβάλλον μου βρίσκονταν σε αγώνα δρόμου μεταξύ τους για το ποιος θα ψηλώσει περισσότερο ή ποιος θα βγάλει πρώτος γένια. Στο σχολείο βρισκόμουν ανάμεσα σε παιδιά, ορισμένα από ξένες χώρες, που απλώς προσπαθούσαν να ταιριάξουν και κατέβαλλαν τεράστιες προσπάθειες να φανούν άνετα, να ακολουθήσουν τις τάσεις της εποχής. Όμως, το να αποκτήσεις το καινούργιο καπέλο με τη στάμπα No Fear και να

μάθεις πώς να λυγίσεις το γείσο του ήταν παιχνιδάκι –κυριολεκτικά παιχνιδάκι– σε σχέση με όσα έκανα εγώ. Ήταν για μένα τόσο απαιτητική η προσπάθεια να παρακολουθώ όλες τις ιστοσελίδες που ανέβαζαν μαθήματα για το πώς να κάνεις διάφορα πράγματα, ώστε άρχισα να εκνευρίζομαι με τους γονείς μου κάθε φορά που –αντιδρώντας σε κάποιον έλεγχο με ιδιαίτερα κακούς βαθμούς ή σε κάποια τιμωρία που είχα δεχτεί στο σχολείο– με ανάγκαζαν να ξεκολλήσω από τον υπολογιστή, επειδή την επόμενη μέρα είχα σχολείο. Δεν άντεχα να μου στερούν εκείνα τα προνόμια, με τάραζε η σκέψη πως κάθε στιγμή που δεν ήμουν συνδεδεμένος, έκανε την εμφάνισή του όλο και περισσότερο υλικό, το οποίο θα μου ξέφευγε. Κι αφού ο πατέρας μου με μάλωνε και με απειλούσε με τιμωρίες, κάποια στιγμή υποχωρούσα, εκτύπωνα ό,τι αρχία τύχαινε να διαβάζω εκείνη την ώρα και έπαιρνα τις σελίδες του εκτυπωτή στο δωμάτιό μου. Εκεί συνέχιζα να μελετώ το εκτυπωμένο υλικό, μέχρι να πέσουν οι γονείς μου για ύπνο, οπότε ακροπατώντας έβγαινα στο σκοτάδι, έχοντας τον νου μου στην πόρτα που ήθελε λάδωμα και στις σανίδες του πατώματος κοντά στις σκάλες που έτριζαν. Δεν άναβα τα φώτα, οπότε, έχοντας για οδηγό τη λάμψη του screen saver, ξυπνούσα τον υπολογιστή και συνδεόμουν στο διαδίκτυο, καπακώνοντας τον υπολογιστή με τα μαξιλάρια μου, προκειμένου να πνίξω το βουητό που έκανε το μόντεμ καθώς συνδεόταν και τα ολοένα και πιο έντονα σφυρίγματα που έβγαζε το μηχάνημα.

Πώς μπορώ να το εξηγήσω σε κάποιον που δεν ήταν εκεί; Οι νεότεροι αναγνώστες μου, με τις νεότερες αντιλήψεις τους, ενδεχομένως να θεωρούν πως το διαδίκτυο που έκανε τότε τα πρώτα του βήματα ήταν πολύ αργό, ο νεογέννητος Ιστός υπερβολικά άχαρος και διόλου διασκεδαστικός. Όμως θα έκαναν λάθος. Εκείνα τα χρόνια το να είσαι συνδεδεμένος ισοδυναμούσε με μίαν άλλη ζωή, η οποία από τους περισσότερους θεωρούνταν ξεχωριστή και διακριτή από την Αληθινή ζωή. Το εικονικό και το πραγματικό δεν είχαν συγχωνευτεί ακόμη. Ο κάθε χρήστης ξεχωριστά καλούνταν να κρίνει για τον εαυτό του πού σταματούσε το ένα και πού ξεκινούσε το άλλο.

Αυτό ακριβώς έβρισκα τόσο συναρπαστικό: την ελευθερία να φαντάζεσαι κάτι ολότελα νέο, την ελευθερία να κάνεις μια καινούργια αρχή. Ό,τι ενδεχομένως στερούνταν η πρώτη έκδοση του Παγκόσμιου Ιστού σε επίπεδο φιλικότητας προς τον χρήστη και σχεδιαστικών ευαισθησιών, το κάλυπτε και με το παραπάνω καλλιεργώντας τον πειραματισμό και την αυθεντικότητα της έκφρασης, καθώς και μέσα από την έμφαση που έδινε στη δημιουργική πρωτοκαθεδρία του ατόμου. Μια τυπική ιστοσελίδα στο GeoCities, για παράδειγμα, μπορεί να είχε ένα background που αναβόσβηνε, πότε πράσινο και πότε μπλε, με ένα λευκό κείμενο να περνά από το μέσο της οθόνης όλο θαυμαστικά –Διαβάστε πρώτα αυτό!!! – κάτω από το .gif ενός χάμστερ που χόρευε. Όμως για μένα όλα αυτά τα άτσαλα και άχαρα αποτυπώματα μιας ερασιτεχνικής δουλειάς απλούστατα φανέρωναν πως η ευφυΐα η οποία βρισκόταν πίσω από την ιστοσελίδα ήταν ανθρώπινη και μοναδική. Καθηγητές υπολογιστών και μηχανικοί συστημάτων, ρομαντικοί φοιτητές λογοτεχνίας και παντελώς άγνωστοι οικονομικοί αναλυτές με έδρα το υπόγειο του σπιτιού τους ήταν κάτι περισσότερο από πρόθυμοι να μοιραστούν την έρευνα και τις πεποιθήσεις τους, όχι για να έχουν το όποιο οικονομικό κέρδος, αλλά απλώς και μόνο για να προωθήσουν τις ιδέες τους. Και οι ιδέες αυτές, είτε αφορούσαν τα πλεονεκτήματα των PC ή των Mac, τις μακροβιοτικές δίαιτες ή την κατάργηση της θανατικής ποινής, με ενδιέφεραν. Με ενδιέφεραν γιατί εκείνοι που τις προωθούσαν έδειχναν ενθουσιασμό. Μάλιστα, με πολλούς από αυτούς τους αλλόκοτους και πανέξυπνους ανθρώπους μπορούσες να επικοινωνήσεις, κι αυτοί απαντούσαν ευχαρίστως στις ερωτήσεις μου μέσα από τις φόρμες («πατήστε πάνω σε αυτό τον υπερσύνδεσμο ή αντιγράψτε και επικολλήστε τον στο πρόγραμμα περιήγησης») και τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις (@usenix.org, @frontier.net) που εμφανίζονταν στις ιστοσελίδες τους.

Καθώς πλησίαζε η νέα χιλιετία, ο διαδικτυακός κόσμος θα περνούσε ολοένα και περισσότερο σε μια συγκροτημένη, κεντρική διαχείριση, καθώς τόσο οι κυβερνήσεις όσο και οι επιχειρήσεις ενίσχυαν τις προσπάθειές τους να παρέμβουν σε έναν χώρο ο οποίος από την πρώτη στιγμή βασιζόταν κατά βάση στις σχέσεις μεταξύ ισότιμων χρηστών. Όμως, για μια σύντομη όσο και πανέμορφη περίοδο –μια περίοδο η οποία, ευτυχώς για μένα, συνέπεσε σχεδόν απόλυτα με την εφηβεία μου– το διαδίκτυο κατά βάση ήταν φτιαγμένο από και απευθυνόταν στον απλό άνθρωπο. Σκοπός του ήταν να διαφωτίσει, όχι να βγάλει χρήματα και συντονιζόταν περισσότερο από ένα σύνολο διαρκώς μεταβαλλόμενων συλλογικών αρχών, όχι από καταδυναστευτικούς όρους χρήσης με παγκόσμια επιβολή. Ακόμη και τώρα θεωρώ πως ο διαδικτυακός κόσμος της δεκαετίας του 1990 ήταν η πλέον ευχάριστη και πετυχημένη μορφή αναρχίας που βίωσα ποτέ μου.

Ασχολιόμουν ιδιαίτερα με τους ψηφιακούς πίνακες ανακοινώσεων στο διαδίκτυο, γνωστούς με τα αρχικά τους, BBS. Σε αυτούς τους χώρους μπορούσες να επιλέξεις ένα όνομα χρήστη και να πληκτρολογήσεις όποιο μήνυμα ήθελες να δημοσιεύσεις, είτε στο πλαίσιο μιας προϋπάρχουσας συζήτησης, είτε ξεκινώντας μια καινούργια. Τα όποια μηνύματα απαντούσαν στο δικό σου οργανώνονταν σε νήματα. Φανταστείτε τη μεγαλύτερη αλυσίδα email που είδατε ποτέ, αλλά δημόσια. Υπήρχαν επίσης εφαρμογές επικοινωνίας, όπως το Internet Relay Chat, οι οποίες παρείχαν μια εκδοχή της ίδιας εμπειρίας, αλλά με την επιπλέον ικανοποίηση της επικοινωνίας σε πραγματικό χρόνο. Εκεί μπορούσες να συζητήσεις για οποιοδήποτε θέμα σε πραγματικό χρόνο, στον βαθμό που είναι πραγματικός ο χρόνος μιας τηλεφωνικής κλήσης, του ζωντανού ραδιοφώνου ή των ειδήσεων στην τηλεόραση.

Τα περισσότερα μηνύματα και οι συζητήσεις στις οποίες συμμετείχα είχαν να κάνουν με την αναζήτηση απαντήσεων σε απορίες που είχα σχετικά με το πώς να φτιάξω τον δικό μου υπολογιστή και οι απαντήσεις που λάμβανα ήταν τόσο μελετημένες και διεξοδικές, τόσο γενναϊόδωρες και ευγενικές, ώστε στην εποχή μας θα φάνταζαν εξωπραγματικές. Το πανικόβλητο ερώτημά μου για τον λόγο που ένας συγκεκριμένος επεξεργαστής, τον οποίο για να τον αποκτήσω έκανα αιματηρές οικονομίες, έμοιαζε να είναι ασύμβατος με τη μητρική που είχα εξασφαλίσει ήδη από τα Χριστούγεννα, κατέληγε σε μια εξήγηση των δύο χιλιάδων λέξεων και μερικές συμβουλές από έναν επαγγελματία καθηγητή της επιστήμης των υπολογιστών που κατοικούσε στην άλλη άκρη της χώρας. Δεν ήταν βγαλμένη από κάποιο εγχειρίδιο, η απάντηση αυτή είχε συνταχτεί ειδικά για μένα, προκειμένου να αντιμετωπίσει τα προβλήματά μου βήμα προς βήμα, μέχρις ότου να τα επιλύσω. Ήμουν δώδεκα χρονών τότε και επικοινωνούσα με έναν άγνωστό μου ενήλικο κάπου μακριά, κι όμως εκείνος με αντιμετώπιζε ισότιμα, γιατί είχα δείξει σεβασμό στην τεχνολογία. Αποδίδω την ευγένεια αυτή, που καμία σχέση δεν έχει με τη χαιρεκακία που χαρακτηρίζει τα τωρινά μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στο υψηλό επίπεδο που απαιτούνταν προκειμένου να ασχοληθείς τότε με το αντικείμενο. Άλλωστε, οι μόνοι άνθρωποι που μετείχαν σ' εκείνους τους χώρους συζήτησης ήταν αυτοί που μπορούσαν να βρίσκονται εκεί –που λαχταρούσαν να βρίσκονται εκεί–, άτομα τα οποία διέθεταν τις ικανότητες και το πάθος, καθώς η πρόσβαση στο διαδίκτυο τη δεκαετία του 1990 δεν ήταν ζήτημα μιας επαφής με ένα εικονίδιο. Απαιτούσε σημαντική προσπάθεια απλώς και μόνο για να συνδεθείς.

Κάποια στιγμή, τα μέλη ενός τέτοιου χώρου συζητήσεων προσπάθησαν να συντονίσουν μερικές χαλαρές συναντήσεις για τα τακτικά τους μέλη σε ολόκληρη τη χώρα: στην Ουάσινγκτον, στη Νέα Υόρκη, στην Έκθεση Ηλεκτρονικών για Καταναλωτές στο Λας Βέγκας. Αφού δέχτηκα αρκετές πιέσεις να παραστώ και υποσχέσεις για απολαυστικές βραδιές με φαγητό και ποτό –, τελικά αποκάλυψα σε όλους πόσων χρονών ήμουν. Φοβόμουν πως ορισμένοι από τους συνομιλητές μου θα έπαυαν να ασχολούνται μαζί μου, όμως αντίθετα αποδείχτηκαν ακόμη πιο ενθαρρυντικοί απέναντί μου. Μου έστειλαν ενημερώσεις από την έκθεση και εικόνες από τον κατάλογό της: ένας μάλιστα προσφέρθηκε να μου στείλει κάποια μεταχειρισμένα εξαρτήματα υπολογιστή με το ταχυδρομείο, δωρεάν.

Μπορεί να φανέρωσα σ' εκείνους τους ανθρώπους την ηλικία μου, όμως ποτέ δεν τους είπα το όνομά μου, καθώς μία από τις μεγαλύτερες χαρές που πρόσφεραν εκείνες οι πλατφόρμες επικοινωνίας ήταν πως, εκεί, δεν ήμουν αναγκασμένος να είμαι αυτός που ήμουν. Μπορούσα να είμαι ο οποιοσδήποτε. Τα στοιχεία ανωνυμίας και η χρήση ψευδωνύμων οδηγούσε όλες τις σχέσεις σε μια ισορροπία, διορθώνοντας τις ανισότητες. Μπορούσα να καλυφτώ πίσω από οποιοδήποτε όνομα ή «nym», όπως ονομάζονταν τότε, και ξαφνικά να μεταμορφωθώ σε μια μεγαλύτερη, ψηλότερη, αρρενωπότερη εκδοχή του εαυτού μου. Μάλιστα, μπορούσα να έχω πολλαπλούς εαυτούς. Αξιοποιούσα αυτό το χαρακτηριστικό θέτοντας τα ερωτήματα που μου έμοιαζαν περισσότερο ερασιτεχνικά σε χώρους επικοινωνίας που μου φαίνονταν περισσότερο ερασιτεχνικοί, χρησιμοποιώντας διαφορετικές περσόνες κάθε φορά. Οι ικανότητές μου στη χρήση των υπολογιστών βελτιώνονταν τόσο γρήγορα, ώστε, αντί να αισθάνομαι περήφανος για όλη την πρόοδο που είχα σημειώσει, ντρεπόμουν για την προηγούμενη άγνοιά μου και ήθελα να αποστασιοποιηθώ από αυτήν. Ήθελα να απομακρυνθώ από τους εαυτούς μου. Σκεφτόμουν πως ο squ33ker ήταν τόσο βλάκας, ώστε «αυτός» είχε κάνει εκείνη την ερώτηση σχετικά με τη συμβατότητα των εξαρτημάτων πριν από τόσο καιρό, την περασμένη Τετάρτη δηλαδή.

Παρότι επικρατούσε αυτή η συνεργατική νοοτροπία, μια συλλογική προσέγγιση στη διάδοση της γνώσης, δε θα προσποιηθώ πως ο ανταγωνισμός δεν ήταν ανελέητος ή ότι ο πληθυσμός –σχεδόν όλοι άνδρες, ετεροφυλόφιλοι και φορτωμένοι ορμόνες– δεν επιδιόταν σποραδικά σε σκληρές και ανούσιες εντάσεις. Όμως, καθώς δεν εμφανίζονταν πουθενά τα πραγματικά μας ονόματα, εκείνοι που έγραφαν ότι σε μισούσαν δεν ήταν αληθινοί άνθρωποι. Δεν ήξεραν τίποτε για σένα, πέρα από το σημείο για το οποίο διαφωνούσατε και τα επιχειρήματα που προέβαλλες. Εάν, ή πιο σωστά όταν, κάποιο από τα επιχειρήματά σου προκαλούσε μια οργισμένη αντίδραση μέσω του διαδικτύου, μπορούσες απλούστατα να εγκαταλείψεις το συγκεκριμένο ψευδώνυμο και να καταφύγεις σε ένα άλλο προσωπείο, υπό την κάλυψη του οποίου μπορούσες μάλιστα να συμμετάσχεις στην ομαδική επίθεση προς το άλλο σου ψευδώνυμο, επιτιθέμενος στην εγκαταλελειμμένη σου περσόνα λες και ήταν κάποιος άγνωστος. Δεν μπορώ να σας περιγράψω πόσο γλυκιά ήταν η ανακούφιση αυτή μερικές φορές.

Τη δεκαετία του 1990, το διαδίκτυο δεν είχε πέσει ακόμη θύμα της μεγαλύτερης αδικίας στην ψηφιακή ιστορία: την προσπάθεια τόσο των κυβερνήσεων όσο και των επιχειρήσεων να συνδέσουν όσο το δυνατόν στενότερα τα διαδικτυακά προσωπεία των χρηστών με την πραγματική τους ταυτότητα. Τα παιδιά μπορούσαν να συνδέονται στο διαδίκτυο και να λένε ό,τι βλακεία τούς ερχόταν στο κεφάλι τη μια μέρα, χωρίς να καταλήγουν υπόλογα την επόμενη. Ίσως να μη θεωρείτε πως ήταν το πλέον υγιές περιβάλλον για να μεγαλώσει κανείς, κι όμως είναι ακριβώς το μοναδικό περιβάλλον μέσα στο οποίο *μπορείς* να μεγαλώσεις, και με αυτό εννοώ πως οι ευκαιρίες αποστασιοποίησης που παρείχε το πρώιμο διαδίκτυο στην πραγματικότητα ενθάρρυναν τόσο εμένα όσο και τη γενιά μου να μεταβάλουμε τις πλέον εδραιωμένες απόψεις μας, αντί να οχυρωθούμε πίσω από αυτές για να τις υπερασπιστούμε σε περίπτωση αμφισβήτησής τους. Αυτή η ικανότητα να επανεφευρίσκουμε τον εαυτό μας σήμαινε πως ουδέποτε κληθήκαμε να περιχαρακώσουμε τη σκέψη μας, επιλέγοντας την πλευρά με την οποία θα συντασσόμασταν, ή να υψώσουμε τείχη, από φόβο πως θα προκαλούσαμε ανεπανόρθωτη βλάβη στη φήμη μας. Τα λάθη που τιμωρούνταν τάχιστα αλλά και τάχιστα διορθώνονταν επέτρεπαν τόσο στην κοινότητα όσο και στον «παραβάτη» να προχωράνε παρακάτω. Για εμένα και για πολλούς άλλους αυτό πρόσφερε μια αίσθηση ελευθερίας.

Φανταστείτε, αν θέλετε, πως θα μπορούσατε να ξυπνάτε κάθε πρωί και να επιλέγετε ένα νέο όνομα κι ένα νέο πρόσωπο προκειμένου να συστηθείτε στον κόσμο. Φανταστείτε πως θα μπορούσατε να επιλέξετε μια νέα φωνή και ένα νέο λεξιλόγιο επικοινωνίας, σαν να ήταν «το κουμπί του ίντερνετ» ένα πλήκτρο ικανό να οδηγήσει τη ζωή σας σε μια νέα αρχή. Με τη νέα χιλιετία, η τεχνολογία του διαδικτύου έμελλε να στραφεί προς πολύ διαφορετικούς σκοπούς: την επιβολή της μνήμης, τη διατήρηση μιας σταθερής ταυτότητας και κατά συνέπεια την ιδεολογική συμμόρφωση. Όμως εκείνα τα χρόνια, τουλάχιστον για ένα διάστημα, το διαδίκτυο μας προστάτευε, καθώς προσπερνούσε τις αστοχίες μας και συγχωρούσε τις αμαρτίες μας.

Οι σημαντικότερες πρώτες επαφές μου με την παρουσίαση του διαδικτυακού εαυτού μου δεν καταγράφηκαν σ' εκείνους τους ψηφιακούς πίνακες ανακοινώσεων, αλλά σε ένα πιο φανταστικό βασίλειο: στα δήθεν φέουδα και στα μπουντρούμια των παιχνιδιών ρόλων, ιδιαίτερα στα γνωστά μας MMORPG (Massively Multiplayer Online Role-Playing Games). Προκειμένου να παίξω το *Ultima Online*, που ήταν το αγαπημένο μου MMORPG, έπρεπε να δημιουργήσω και να υιοθετήσω μια εναλλακτική ταυτότητα. Μπορούσα να επιλέξω, λόγου χάρη, να γίνω μάγος ή πολεμιστής, μάστορας ή κλέφτης, και μπορούσα να μεταβαίνω από τη μία εναλλακτική ταυτότητα στην άλλη με μια ελευθερία που δεν υπήρχε στη ζωή μου εκτός διαδικτύου, καθώς οι θεσμοί εκεί έχουν την τάση να αντιμετωπίζουν αυτές τις αλλαγές με καχυποψία.

Κυκλοφορούσα στους τόπους του *Ultima* σαν ένας από τους χαρακτήρες μου και αλληλεπιδρούσα με τους χαρακτήρες άλλων ανθρώπων. Καθώς γνωριζόμουν σταδιακά με αυτούς τους χαρακτήρες, συνεργαζόμενος μαζί τους για την επίτευξη ορισμένων αποστολών, ορισμένες φορές κατέληγα να συνειδητοποιήσω πως είχα γνωριστεί ήδη με τους χρήστες πίσω από τους χαρακτήρες, απλώς τότε χρησιμοποιούσαν κάποια άλλη ταυτότητα, κι εκείνοι, με τη σειρά τους, ενδεχομένως να κατέληγαν στο ίδιο συμπέρασμα για μένα. Διάβαζαν τα μηνύματά του και καταλάβαιναν, μέσα από κάποια χαρακτηριστική φράση που είχα χρησιμοποιήσει ή κάποια συγκεκριμένη αποστολή που είχα προτείνει πως εγώ –που τη δεδομένη στιγμή ήμουν, ας πούμε, ένας ιππότης ονόματι Σράικ– ήμουν επίσης κάποια άλλη στιγμή ένας βάρδος που άκουγε στο όνομα Κόργουιν, κι ένας σιδεράς που είχε συστηθεί ως Μπελγκάριον. Μερικές φορές απολάμβανα αυτές τις στιγμές ως ευκαιρίες για συζήτηση, όμως

συνήθως τις αντιμετώπιζα ανταγωνιστικά, μετρώντας την επιτυχία μου ανάλογα με το αν κατάφερα να αναγνωρίσω περισσότερους από τους εναλλακτικούς χαρακτήρες των άλλων απ' ό,τι εκείνοι δικούς μου. Αυτοί οι άτυποι διαγωνισμοί προκειμένου να διαπιστώσω αν θα μπορούσα να ξεσκεπάσω τους άλλους χωρίς να προδοθώ, απαιτούσε να δείξω προσοχή, ώστε να μην καταφύγω σε μοτίβα επικοινωνίας τα οποία θα μπορούσαν ενδεχομένως να με προδώσουν, ενώ ταυτόχρονα έπιανα την κουβέντα στους άλλους και παρέμενα σε εγρήγορση, ώστε να εντοπίσω τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να φανερώσουν την πραγματική τους ταυτότητα.

Παρότι οι χαρακτήρες του *Ultima* ήταν θεωρητικά πολύμορφοι, στην ουσία σταθεροποιούνταν από τη φύση του ρόλου τους, οι οποίοι ρόλοι ήταν σαφώς καθορισμένοι, σχεδόν αρχετυπικοί, και τόσο στενά συνδεδεμένοι με την εδραιωμένη κοινωνική τάξη του παιχνιδιού, ώστε μερικές φορές το να τους υποδύεσαι έμοιαζε με την εκτέλεση ενός καθήκοντος. Έπειτα από μία μέρα στο σχολείο ή σε μια δουλειά που μπορεί να φάνταζε ανούσια και αδιάφορη, δεν αποκλείεται να αισθανόσουν ότι πρόσφερες μια χρήσιμη υπηρεσία περνώντας τα βράδια σου σαν θεραπευτής ή βοσκός, ένας καλόγνωμος αλχημιστής ή μάγος. Η σχετική σταθερότητα του σύμπαντος του *Ultima* –καθώς η συνεχιζόμενη ανάπτυξή του βασιζόταν σε καθορισμένους νόμους και κώδικες συμπεριφοράς– διασφάλιζε πως κάθε χαρακτήρας είχε συγκεκριμένες δουλειές να κάνει, ανάλογα με τον ρόλο του, και κρινόταν σύμφωνα με την ικανότητα ή την προθυμία του να ολοκληρώσει αυτές τις δουλειές και να εκπληρώσει τις απαιτήσεις της κοινωνίας από έναν τέτοιο χαρακτήρα.

Λάτρευα αυτά τα παιχνίδια και τις εναλλακτικές ζωές που μου επέτρεπαν να βιώνω, αν και η λατρεία μου αυτή δεν ήταν εξίσου απελευθερωτική για τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς μου. Τα παιχνίδια, ιδίως εκείνα όπου υποδύομαι ρόλους σε κόσμους όπου κυκλοφορούσαν αμέτρητοι άλλοι χρήστες, είναι διαβόητα για τον χρόνο που απομυζούν, κι εγώ περνούσα τόσο πολλές ώρες παίζοντας στον κόσμο του *Ultima*, ώστε ο λογαριασμός του τηλεφώνου έφτανε σε αστρονομικά ύψη και ήταν αδύνατο να δεχτούμε κλήσεις. Η γραμμή ήταν μονίμως κατειλημμένη. Η αδελφή μου, η οποία βρισκόταν στο αποκορύφωμα της εφηβείας της, εξοργιζόταν κάθε φορά που ανακάλυπτε ότι η διαδικτυακή ζωή μου την είχε κάνει να χάσει κάποιο ζωτικής σημασίας κουτσομπολιό από το σχολείο. Πάντως, δεν της πήρε πολύ καιρό για να καταλάβει πως, προκειμένου να με εκδικηθεί, αρκούσε να σηκώσει το ακουστικό, καθώς η κίνηση αυτή διέκοπτε τη σύνδεση με το διαδίκτυο. Το σφύριγμα του μόντεμ σταματούσε και πριν προλάβει η αδελφή μου να ακούσει τον χαρακτηριστικό βόμβο του τηλεφώνου, εγώ ήδη ωρυόμουν από τον κάτω όροφο.

Αν σας διακόψουν την ώρα που, για παράδειγμα, διαβάζετε τις ειδήσεις στο διαδίκτυο, μπορείτε κάλλιστα να επιστρέψετε στη σελίδα και να συνεχίσετε από εκεί όπου είχατε σταματήσει. Όμως, αν σας διακόψουν την ώρα που παίζετε ένα παιχνίδι στο διαδίκτυο, δεν μπορείτε να κάνετε παύση ή να αποθηκεύσετε τη θέση σας, καθώς αμέτρητες χιλιάδες άλλοι παίκτες συμμετέχουν ταυτόχρονα στη δράση: με δυο λόγια, καταστραφήκατε. Εκεί που βρισκόσασταν στο απόγειο της δόξας σας, ένας θρυλικός φονέας δράκων, με δικό σας κάστρο και στρατό, ύστερα από μόλις τριάντα δευτερόλεπτα διακοπής της σύνδεσης, επιστρέφοντας στο παιχνίδι, θα βρισκόσασταν μπροστά σε μια γκρίζα οθόνη με ένα λιτό επιτάφιο μήνυμα: ΕΙΣΑΙ ΝΕΚΡΟΣ.

Πλέον, ντρέπομαι κάπως όταν αναλογίζομαι πόσο σοβαρά τα έπαιρνα όλα αυτά, όμως μου είναι αδύνατο να μην παραδεχτώ πως την εποχή εκείνη αισθανόμουν λες κι η αδελφή μου το είχε βάλει σκοπό να καταστρέψει τη ζωή μου, ιδίως στις περιπτώσεις που φρόντιζε να μου τραβήξει την προσοχή έτσι όπως βρισκόταν στην απέναντι άκρη του δωματίου και να χαμογελάσει, προτού σηκώσει το ακουστικό του τηλεφώνου, όχι επειδή ήθελε να τηλεφωνήσει, αλλά απλώς και μόνο επειδή ήθελε να μου υπενθυμίσει ποιος έκανε κουμάντο εκεί μέσα. Οι γονείς μας μπούχτισαν σε τέτοιο βαθμό με τους τσακωμούς μας, ώστε προχώρησαν σε μια παραχώρηση ασυνήθιστη για τον χαρακτήρα τους. Άλλαξαν το πρόγραμμα πρόσβασης στο διαδίκτυο, κι εκεί που χρεωνόμασταν με την ώρα, το γύρισαν σε λογαριασμό με πάγιο για απεριόριστη πρόσβαση και παράλληλα εγκατέστησαν δεύτερη τηλεφωνική γραμμή.

Η γαλήνη επέστρεψε στο φτωχικό μας.